

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.1.320.2026

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan

Włodzimierz Czarzasty

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 17370 Pana Posła Marcina Józefaciuka, w sprawie zasad łączenia renty z tytułu niezdolności do pracy oraz świadczeń dla osób z niepełnosprawnościami z aktywnością zawodową, proszę przyjąć poniższe informacje.

Celem świadczeń przyznawanych na zasadach określonych w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych jest zapewnienie środków utrzymania osobom ubezpieczonym, które nie mogą kontynuować pracy zarobkowej po osiągnięciu wieku emerytalnego lub w wyniku utraty zdolności do pracy spowodowanej stanem zdrowia. Przepisy ustawy, gwarantując prawo do świadczeń w przypadku wystąpienia zdarzeń uniemożliwiających lub utrudniających ubezpieczonemu kontynuowanie pracy zarobkowej, nie eliminują przy tym możliwości podejmowania przez emerytów i rencistów zatrudnienia. Prawo do swobodnie wybranej pracy zagwarantowano m.in. artykułem 65 ust. 1 Konstytucji RP oraz artykułem 10 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy.

Renta z tytułu niezdolności do pracy jest świadczeniem zabezpieczającym przed skutkami częściowej lub całkowitej niezdolności do pracy, spowodowanej naruszeniem sprawności organizmu, powstałej przed osiągnięciem wieku emerytalnego. W przypadku niezdolności do pracy z powodu stanu zdrowia - po spełnieniu warunków, do których należą m.in. określony staż ubezpieczeniowy i data powstania niezdolności do pracy - osobie ubezpieczonej przysługuje renta z tytułu niezdolności do pracy, której funkcją jest zapewnienie świadczeniobiorcy środków finansowych zastępujących niemożliwy do osiągnięcia ze względów zdrowotnych dochód z pracy.

Niezdolną do pracy w rozumieniu przywołanej ustawy jest osoba, która w wyniku naruszenia sprawności organizmu całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej i nie rokuje jej odzyskania po przekwalifikowaniu. Tak precyzyjne sformułowanie wynika m.in. z potrzeby odróżnienia niezdolności do pracy (art. 12 ustawy o emeryturach i rentach z FUS) od tzw. czasowej niezdolności do pracy, której stwierdzenie jest przesłanką do przyznania wynagrodzenia z tytułu niezdolności do pracy, zasiłku chorobowego oraz świadczenia rehabilitacyjnego (art. 92 Kodeksu pracy, art. 6-10 oraz art. 18 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa).

Renta stanowi rodzaj pomocy finansowej państwa kierowanej do osób, które w młodym wieku doznały naruszenia sprawności organizmu i ze względu na całkowitą niezdolność do pracy utraciły szansę na samodzielne zarabkowanie.

W polskim ustawodawstwie przyjęto rozwiązanie kompromisowe, umożliwiające łączenie przychodów z pracy z prawem do pobierania świadczenia zarówno rentowego (renty z tytułu całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy), jak i emerytalnego (tzw.

wcześniejszej emerytury), wprowadzając w tym zakresie pewne ograniczenia. Osiąganie przychodów z pracy zarobkowej przez rencistę lub emeryta może zatem powodować zmniejszenie lub zawieszenie wypłaty świadczenia. Zasada ta nie jest stosowana wobec emerytów, którzy osiągnęli powszechny wiek emerytalny (60 i 65 lat odpowiednio dla kobiet i mężczyzn). Obowiązujące przepisy nie wykluczają łączenia pobierania renty z wykonywaniem pracy zarobkowej. Przekroczenie ustawowych progów skutkuje jedynie czasowym zmniejszeniem lub zawieszeniem świadczenia na okres uzyskiwania przychodów przekraczających limity. Po ustaniu tych okoliczności renta jest ponownie wypłacana w należnej wysokości.

Od 1 stycznia 2022 r. przepisy dotyczące zmniejszenia i zawieszenia renty socjalnej w przypadku osiągania przychodów są analogiczne, jak w przypadku osób uprawnionych do renty z tytułu niezdolności do pracy czy wcześniejszej emerytury.

Prawo do świadczeń emerytalno-rentowych ulega zawieszeniu w razie osiągania przychodu w kwocie wyższej niż 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy, ostatnio ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego (od 1 marca 2026 r. jest to 11 957,20 zł). W razie osiągania przychodu w przekraczającego 70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy (od 1 marca 2026 r. – 6 438,50 zł), nie wyższej jednak niż 130% tej kwoty, świadczenie ulega zmniejszeniu o wartość przekroczenia, nie większą jednak niż kwota maksymalnego zmniejszenia, którą stanowi odpowiednio zwaloryzowana tzw. część socjalna emerytury lub renty (od 1 marca 2026 r. w przypadku emerytury i renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy jest to 989,41 zł, a w przypadku renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy – 742,10 zł).

Limity zarobków powodujące ograniczenie wysokości lub zawieszenie wypłaty świadczeń emerytalno-rentowych są stosunkowo wysokie i uaktualniane co kwartał wraz ze zmianą przeciętnego wynagrodzenia. Według najnowszych danych z marca 2026 r. próg zawieszenia świadczenia wynosi 604% minimalnej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy i 442% przeciętnej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, zaś próg zmniejszenia świadczenia odpowiednio 325% i 238% tych kwot. Przykładowo, osoba w marcu 2026 r. pobierająca rentę z tytułu całkowitej niezdolności do pracy w wysokości przeciętnej (2 704,45 zł) i zarabiająca 11 900 zł, przy rozliczeniu miesięcznym, otrzymałaby rentę zmniejszoną o 989,41 zł, co oznacza, że jej przychody za marzec wyniosłyby 13 615,04 zł.

W Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (MRPiPS) prowadzone są analizy prawne, ekonomiczne i społeczne dotyczące zasad zmniejszania i zawieszania świadczeń rentowych w związku z osiąganiem przychodów z pracy zarobkowej. Analizowane są skutki społeczne, finansowe i systemowe ewentualnych zmian. Na obecnym etapie nie określono terminu przedstawienia projektu ustawy. Ewentualne propozycje legislacyjne będą uzależnione od wyników analiz oraz uzgodnień międzyresortowych. Ze względu na skutki finansowe tych rozwiązań konieczne jest uzyskanie w tej sprawie pozytywnego stanowiska Ministra Finansów i Gospodarki, który obecnie nie widzi potrzeby zmiany obowiązujących regulacji. Kwestia ta pozostaje przedmiotem dalszych uzgodnień.

W prowadzonych aktualnie analizach biorą udział m.in. przedstawiciele kierownictwa Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych, Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz Ministerstwa Finansów i Gospodarki.

Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) analizują wpływ obowiązujących regulacji na aktywność zawodową osób z niepełnosprawnościami. Uzyskane na ich podstawie dane wskazują na systematyczny wzrost aktywności zawodowej tej grupy. Współczynnik aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnościami w wieku produkcyjnym wzrósł z 23,8% w IV kwartale 2007 r. do 37,4% w IV kwartale 2025 r., natomiast wskaźnik zatrudnienia zwiększył się w tym okresie z 20,2% do 34,1%. Przeciętna miesięczna liczba rent z tytułu niezdolności do pracy zmniejszonych z powodu osiągania przychodów wynosiła 4,7 tys. w 2023 r., 4,9 tys. w 2024 r., 5 tys. w 2025 r. i 5 tys. w I kwartale 2026 r. W przypadku rent socjalnych było to odpowiednio 1,5 tys., 1,7 tys., 1,8 tys. oraz 1,9 tys. świadczeń miesięcznie. Liczba rent z tytułu niezdolności do pracy zawieszonych z powodu przekroczenia limitów przychodów wynosiła średnio 2,5 tys. miesięcznie w 2023 r., 2,3 tys. w 2024 r., 2,2 tys. w 2025 r. oraz 2,1 tys. w I kwartale 2026 r. W przypadku rent socjalnych utrzymywała się na poziomie około 1,2 tys. świadczeń miesięcznie. Łączna kwota zmniejszeń rent z tytułu niezdolności do pracy wyniosła 35,2 mln zł w 2023 r., 41 mln zł w 2024 r., 45,2 mln zł w 2025 r. oraz 11,6 mln zł w I kwartale 2026 r. W przypadku rent socjalnych było to odpowiednio 13,7 mln zł, 17,5 mln zł, 20,5 mln zł i 5,6 mln zł. Kwota świadczeń zawieszonych wyniosła dla rent z tytułu niezdolności do pracy 59,6 mln zł w 2023 r., 62,5 mln zł w 2024 r., 63,5 mln zł w 2025 r. oraz 14,8 mln zł w I kwartale 2026 r. W przypadku rent socjalnych było to odpowiednio 20,8 mln zł, 23,4 mln zł, 24,7 mln zł i 6,3 mln zł.

W MRPiPS przeanalizowano rozwiązania funkcjonujące m.in. w Austrii, Luksemburgu, Finlandii, Belgii, Danii, Niemczech, Słowacji, Czechach i na Węgrzech. W większości tych państw stosuje się mechanizmy ograniczania wysokości świadczeń rentowych po przekroczeniu określonych progów dochodowych. Różnice dotyczą przede wszystkim wysokości limitów oraz sposobu rozliczania przychodów, co wynika ze specyfiki poszczególnych systemów zabezpieczenia społecznego.

Ocena zasadności ewentualnego zniesienia limitów lub podwyższenia progów zależy od możliwości osiągnięcia zakładanych celów, zwłaszcza zwiększenia aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnościami. Zasadnicze znaczenie mają także zgodność proponowanych rozwiązań z zasadami systemu zabezpieczenia społecznego, skutki finansowe oraz kwestie sprawiedliwości społecznej z perspektywy świadczeniobiorców i pozostałych ubezpieczonych.

Według szacunków całkowite zniesienie limitów przychodów zwiększyłoby wydatki Funduszu Ubezpieczeń Społecznych o około 114,7 mln zł rocznie w przypadku rent z tytułu niezdolności do pracy, a także o około 47,6 mln zł rocznie w przypadku rent socjalnych.

Kierownictwo MRPiPS i Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych pozostaje w stałym kontakcie z organizacjami reprezentującymi osoby z niepełnosprawnościami oraz środowiskami pracodawców. Najczęściej zgłaszane postulaty dotyczą podwyższenia lub zniesienia limitów przychodów, uproszczenia zasad rozliczania przychodów oraz zwiększenia zachęt do podejmowania zatrudnienia.

W resorcie nie są gromadzone dane pozwalające określić liczbę osób, które rezygnują z pracy lub ograniczają wymiar zatrudnienia wyłącznie z obawy przed utratą świadczenia. Pozyskanie takich informacji wymagałoby badań uwzględniających indywidualne decyzje oraz ich przyczyny. Należy przy tym pamiętać, że osoby z niepełnosprawnościami stanowią grupę niejednorodną pod względem wieku i stanu zdrowia, dlatego ograniczenie aktywności zawodowej nie zawsze wynika z funkcjonowania limitów przychodów.

Dla osób z niepełnosprawnościami praca stanowi nie tylko źródło dochodu, ale też ważny element integracji społecznej i zwiększania samodzielności. Z uwagi na bariery utrudniające funkcjonowanie na rynku pracy osoby posiadające orzeczenie o stopniu niepełnosprawności korzystają z dodatkowych uprawnień wynikających z obowiązujących przepisów. Osoby z niepełnosprawnościami mogą korzystać z instrumentów rynku pracy, takich jak szkolenia, staże, przygotowanie zawodowe, wsparcie w podejmowaniu działalności gospodarczej czy pośrednictwo pracy. Pracodawcy, którzy zatrudniają przedstawicielki i przedstawicieli tej grupy mają dostęp do instrumentów dofinansowania wynagrodzeń oraz refundacji kosztów dostosowania i wyposażenia stanowisk pracy, szkoleń i innych form wsparcia finansowanych ze środków PFRON.

Ważnymi elementami systemu wsparcia są również świadczenie wspierające oraz dodatek dopełniający dla osób pobierających rentę socjalną. Świadczenia te nie podlegają limitom przychodów skutkującym zmniejszeniem lub zawieszeniem wypłat przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Działania Ministerstwa są zgodne ze Strategią na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021–2030. Jedno z kluczowych przedsięwzięć stanowi rozwijanie modelu zatrudnienia wspomaganego w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027. Projekt realizowany będzie do końca 2029 r., a po jego zakończeniu planowane jest wdrożenie wypracowanych w nim rozwiązań do systemu prawnego. Równolegle prowadzone są prace nad dalszym rozwojem systemu wsparcia osób z niepełnosprawnościami, obejmujące aktywizację zawodową, zabezpieczenie społeczne i wzmacnianie samodzielności ekonomicznej osób należących do tej grupy.

Mając na uwadze przedstawione uwarunkowania prawne, społeczne i finansowe, kierownictwo resortu kontynuuje analizy dotyczące zasad zmniejszania i zawieszania świadczeń rentowych w związku z osiągnięciem przychodów z pracy zarobkowej. Ewentualne propozycje zmian legislacyjnych w tym zakresie będą uzależnione od wyników prowadzonych prac analitycznych oraz uzgodnień międzyresortowych, w tym w szczególności stanowiska Ministra Finansów i Gospodarki. Celem podejmowanych działań pozostaje zapewnienie odpowiedniego poziomu zabezpieczenia społecznego osobom uprawnionym do świadczeń przy wsparciu ich aktywności zawodowej i samodzielności ekonomicznej.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

dr hab. Sebastian Gajewski, prof. uczelni

Podsekretarz Stanu

/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/